

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อัสวโรจน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๗/๒๕๕๖

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ (นายสมโพธิ หรือสมโพธิ ทศมงคล หรือทศมงคล) ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ด้วยศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ (นายสมโพธิ หรือสมโพธิ ทศมงคล หรือทศมงคล) ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๕๖๘๔/๒๕๔๔ ผ่านสำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

สรุปข้อเท็จจริง ได้ความดังนี้

พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดียาเสพติด ๒ เป็นโจทก์ฟ้อง นายวิเชียร กระจ่างจันทร์ ที่ ๑ นายสมโพธิ หรือสมโพธิ ทศมงคล หรือทศมงคล ที่ ๒ ผู้ร้อง และนายสุทัศน์ คำแก้ว ที่ ๓ เป็นจำเลยต่อศาลอาญาในฐานะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยฝ่าฝืนกฎหมาย ตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๗๕๓๔/๒๕๔๑

ต่อมาโจทก์ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๒ ต่อศาลอาญาเป็นคดีหมายเลขดำที่ ม. ๑๐๓/๒๕๔๒ ขอให้ศาลอาญามีคำสั่งริบทรัพย์สินของนายสมโพธิ ฯ จำเลยที่ ๒ ผู้ร้อง (คือเงินฝากในบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาอุรุพงษ์ เลขที่บัญชี ๑๔๕-๐-๖๕๕๗๒-๕ พร้อมดอกเบี้ยเงินฝากในบัญชีดังกล่าว ซึ่งได้ถูกอายัดไว้แล้ว โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ฯ มาตรา ๒๒ เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด) เพื่อให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ฯ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑

ผู้ร้องยื่นคำร้องลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๒ ต่อศาลอาญาคัดค้านคำร้องขอริบทรัพย์สินของโจทก์ โดยอ้างว่าเงินฝากในบัญชีสะสมทรัพย์ดังกล่าวเป็นเงินที่ตนยืมจากมารดาเพื่อนำมาวางประกันและวางเงินคาวนร์รถยนต์แท็กซี่ ไม่ใช่เป็นเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด และคดีนี้ยังไม่มีคำพิพากษาว่าผู้ร้องกระทำความผิด เนื่องจากคดียังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล นอกจากนั้นทรัพย์สินที่ถูกยึดและอายัดไว้นั้น ก็ไม่อาจถูกเปลี่ยนแปลง โยกย้าย หรือทำลาย ซึ่งจะเข้าข้อสันนิษฐานของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๗ ได้ และเป็นเพียงทรัพย์สินที่ต้องสงสัยว่าจะอาจจะได้มาเนื่องจากการกระทำความผิดเท่านั้น การใช้มาตรการดังกล่าวจึงเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ หมวดที่ ๓ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๓

ศาลอาญามีคำสั่งลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ เป็นคดีหมายเลขแดงที่ ม. ๑๒๒/๒๕๕๒ ให้ริบเงินฝากสะสมทรัพย์ดังกล่าวให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๗ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑

ผู้ร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลอาญาว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๗ จำกัดสิทธิของปวงชนชาวไทยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับยกคำร้องของโจทก์และเพิกถอนคำสั่งริบทรัพย์สินของศาลอาญา

ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๓ พิพากษายืนในเรื่องนี้ว่า แม้มาตรการริบทรัพย์สินในคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๗ จะมีบทบัญญัติบางมาตราที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องทรัพย์สิน แต่ก็ยังเป็นบทบัญญัติของกฎหมายพิเศษที่ออกใช้บังคับโดยชอบด้วยกฎหมายและมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้ใช้บังคับเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะผู้คัดค้าน จึงเป็นการสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๔๘ ที่บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ผู้ร้องฎีกาคัดค้านคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ในเรื่องนี้ว่า การที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า แม้บทบัญญัติบางมาตราของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๗ จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอันเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ แต่ใช้บังคับได้นั้น ผู้คัดค้านไม่เห็นด้วย เพราะแม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ จะบัญญัติให้มีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ตามที่มีกฎหมายให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ แต่การจำกัดสิทธิตามกฎหมายนั้นจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพมิได้

ศาลฎีกาพิจารณาเมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๔ แล้วเห็นว่า ฎีกาของผู้ร้องเป็นการโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลฎีกาจะใช้บังคับแก่คดี คือ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ กรณีดังกล่าวอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๖ จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และให้ส่งความเห็นของผู้ร้องไปตามทางการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ และให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความของศาลฎีกาไปก่อน และสำนักงานศาลยุติธรรมได้พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง จึงส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องมาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

พิเคราะห์แล้ว มีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ ซึ่งมีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

มาตรา ๓๓ ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๔๘ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๖๔ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔

มาตรา ๒๒ ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ถ้าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต้องหาขึ้น

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบทรัพย์สิน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะยื่นคำร้องขอผ่อนผัน เพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ และให้นำความในมาตรา ๑๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวแล้ว ให้คณะกรรมการจัดให้มีการพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งโดยเร็ว และในกรณีที่ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งได้ ก็ให้คืนทรัพย์สินให้แก่ผู้นั้น แต่ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ได้ ให้ถือว่าการยึดหรืออายัดตามวรรคสองเป็นการยึดหรืออายัดตามวรรคหนึ่ง

การยื่นคำร้องขอผ่อนผันตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

เพื่อประโยชน์ตามมาตรา นี้ คำว่า “ทรัพย์สิน” ให้ความหมายรวมถึง

- (๑) ทรัพย์สินที่เปลี่ยนแปลงสภาพไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ และดอกผลจากทรัพย์สินดังกล่าว
- (๒) หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา
- (๓) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาที่ได้รับ ขยาย จำหน่าย โอนหรือยกย้ายไปเสียในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึดหรืออายัดและภายหลังนั้น เว้นแต่ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการได้ว่าการโอนหรือการกระทำนั้นได้กระทำไปโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน

มาตรา ๒๖ การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว

มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง และทรัพย์สินที่คณะกรรมการมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดตามมาตรา ๒๒ เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น โดยจะยื่นคำร้องไปพร้อมกับคำฟ้องหรือในเวลาใดๆ ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ แต่ถ้ามีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่าไม่สามารถยื่นคำร้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา จะยื่นคำร้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ เว้นแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง

มาตรา ๒๘ บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งนั้น ให้ศาลไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุดและแสดงให้ศาลเห็นว่า

- (๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ
- (๒) ตนเป็นผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

พิจารณาพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๖ นั้น เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยความรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นการส่วนตัวในกรณีหากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใดในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ว่าทรัพย์สินของผู้ร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อันควรรับหรือไม่ มาตรา ๒๖ จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลต้องใช้บังคับแก่คดี เพราะในการพิจารณาของศาลไม่จำเป็นต้องยกบทบัญญัติมาตรา ๒๖ ขึ้นมาประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี กรณีจึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง จึงไม่รับวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔

ดังนั้น จึงมีประเด็นตามคำร้องที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยเพียง ๔ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรที่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ในขณะที่พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๗ มาตรา ๒๒ เป็นเรื่องการใช้อำนาจโดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ที่จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน โดยวางหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกตรวจสอบที่คณะกรรมการ ๗ จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือที่จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวนั้น โดยให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่แสดงหลักฐานว่า ทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ให้คณะกรรมการ ๗ สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ได้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีนั้น หรือที่จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้เป็นการชั่วคราวในกรณีที่มีความจำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยกำหนดหลักเกณฑ์

วิธีการ และเงื่อนไขในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว โดยหากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายได้อาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการ ฯ มีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะยื่นคำร้องขอผ่อนผัน เพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ แม้ทบทบัญญัติมาตรา ๒๒ ดังกล่าวให้อำนาจคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่จะใช้ดุลพินิจในการยึด อายัดทรัพย์สินในกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่ก็มีได้ให้อำนาจคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินใช้อำนาจได้ตามอำเภอใจ โดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้

สำหรับมาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลในการสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยให้ศาลได้สวน หากคดีมีมูลว่าบรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุด และเป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลในการพิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ ซึ่งถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่บุคคลนั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด อันทำให้จำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบมีหน้าที่หรือภาระในการพิสูจน์เพื่อหักล้างข้อสันนิษฐานดังกล่าว แต่ศาลก็ต้องทำการได้สวนว่าคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ และใช้อำนาจในการวินิจฉัยว่าจะให้ริบทรัพย์สินนั้นหรือไม่ ซึ่งการใช้อำนาจดังกล่าวนี้เป็นการใช้อำนาจวินิจฉัยคดีแก่คู่ความเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจศาลทำการใดๆ โดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และการใช้อำนาจของศาลดังกล่าว ไม่ได้ทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของคู่กรณีเสียหายแต่อย่างใด

ด้วยเหตุดังกล่าว บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ ประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยความเสมอภาคกันในกฎหมาย การให้ความคุ้มครองแก่บุคคลโดยเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิโดยเท่าเทียมกัน และการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ในขณะที่มาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ แม้เป็นเรื่องให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่แสดงหลักฐานว่า ทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ และให้อำนาจคณะกรรมการ ฯ สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ได้ชั่วคราวในกรณีที่มีเหตุจำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้และต้องมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) และมาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติกำหนดการพิสูจน์ตกอยู่แก่ฝ่ายจำเลยหรือฝ่ายที่จะถูกริบทรัพย์สินหากบุคคลนั้นเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนและให้อำนาจศาลทำการไต่สวนก่อนที่จะมีคำสั่งริบ แต่บทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวนี้ก็ได้ให้ความเสมอภาคกันกับบุคคลทุกคนที่ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เนื่องจากการทั่วไปกับบุคคลทุกคนที่อยู่ในสถานะอย่างเดียวกันไม่ได้เลือกปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใดแต่อย่างใด จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ประเด็นที่ ๓ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ ซึ่งให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์ และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดที่แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ อันทำให้โจทก์มีหน้าที่ต้องนำสืบพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ศาลจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ และแม้มาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จะเป็นบทบัญญัติให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่แสดงหลักฐานว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ และให้อำนาจคณะกรรมการ ฯ สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ได้ชั่วคราว และมาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติกำหนดการพิสูจน์ตกอยู่แก่ฝ่ายจำเลยหรือฝ่ายที่จะถูกริบทรัพย์สินหากบุคคลนั้นเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำ

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนและให้อำนาจศาลทำการไต่สวนก่อนที่จะมีคำสั่งริบ แต่ก็ไม่ได้บัญญัติ
สันนิษฐานว่าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีความผิด และที่ให้คณะกรรมการ ฯ
มีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวในกรณีที่มีเหตุจำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งต้องมี
การวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) หรือให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินได้ โดยให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่า
เป็นเจ้าของทรัพย์สินมีภาระการพิสูจน์ แต่ก็เป็นการปฏิบัติที่มุ่งต่อตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มิได้ปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดแล้วแต่อย่างใด
ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำ
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓

ประเด็นที่ ๔ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน
และการสืบมรดกซึ่งได้รับความคุ้มครองตามขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน
ย่อมเป็นไปตามกฎหมาย กล่าวคือ รัฐธรรมนูญให้อำนาจรัฐในการออกกฎหมายเพื่อกำหนดขอบเขต
แห่งสิทธิและจำกัดสิทธิเหล่านั้นได้ ส่วนบทบัญญัติมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการ
ปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นบทบัญญัติให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือ
ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่แสดงหลักฐานว่า ทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับ
การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็น
ทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ และให้อำนาจคณะกรรมการ ฯ
สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวในกรณีที่มีเหตุจำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ซึ่งต้องมีการวินิจฉัย
ตามมาตรา ๑๖ (๓) และมาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติกำหนดภาระการพิสูจน์ตกอยู่แก่ฝ่ายจำเลยหรือ
ฝ่ายที่จะถูกริบทรัพย์สินหากบุคคลนั้นเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับ
ยาเสพติดมาก่อนและให้อำนาจศาลทำการไต่สวนก่อนที่จะมีคำสั่ง หากศาลมีคำสั่งริบเพราะทรัพย์สินนั้น
เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิด ทรัพย์สินเหล่านั้นก็จะตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
แต่ถ้าศาลมีคำสั่งยกคำร้อง ทรัพย์สินนั้นก็ยังคงเป็นของบุคคลที่เป็นเจ้าของตามเดิม และบุคคลนั้น
ย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญ เช่น มีสิทธิในการสืบมรดกสำหรับทรัพย์สินนั้น แม้
บทบัญญัติดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อขอบเขตแห่งสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดกของผู้ที่กระทำ

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดสำหรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิด แต่ก็มีความจำเป็นเพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพราะทรัพย์สินที่ยึดอายัด หรือริบนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด อันสอดคล้องกับหลักปฏิบัติของนานาประเทศ และก็เป็นสิ่งที่สามารถทำได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ มิได้ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘

ศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อัสวโรจน์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ